

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 206 • Vychází 23. února 2021

Milí čtenáři,

dnes dám slovo prof. Janu Roubalovi, nestorovi české entomologie i ochrany přírody: „*Všichni činitelé, jež rozhodují o osudu těchto hmyzů... úsilovně spějí k devise z hlediska přírodovědeckého i estetického tragické – vyhubiti jich,*“ napsal v roce 1915 v článku „*Osud xylophágů*“. Už tehdy rozpoznal nejen úbytek brouků vázaných na staré stromy, ale i jeho příčiny: „*Od dob, kdy zkasírovány první pralesy, až po naše doby, spěje lesnictví rapidně a úžasnou rychlostí k cíli úplného vyhlazení vší původnosti a bývalého rázu dávné podoby lesa. Odstraňují se choré, nerovné a p. stromy... pěstují se lesy monotonní; zasahuje se do poměrů vodních; zaveden turnus, dle něhož se kácí vždy za určitou dobu (80 – 100 let) celý les bez ohledu na poměry terénové, poměry přírodních okolností, jedině dle mapy.*“

Nepřipomíná vám to něco? Odstraňování „nemocných“ stromů? Monokultury? Velkoplošné odvodňování? Jistě ne náhodou Jan Roubal později založil Spolek ochrany přírody a proti týrání zvířat v Banské Bystrici, kde řediteloval na dívčím gymnáziu. Ozval se jako jeden z prvních proti změnám, jejichž drtivý dopad na biodiverzitu sledoval až do 70. let. A mezitím jsme dál. Máme za sebou změny v lesnictví, o nichž se nikomu počátkem minulého století ani nesnilo. Roháči, zlatohlávci a tesařiči, které si gymnazisté v páně Roubalových časech připichovali do povinně pořizovaných sbírek, jsou na řadě míst dávnou vzpomínkou.

„*Nanejvýš fatální ovšem jest chorobná manie, zvláště poslední doby, měniti podstatně druhy dřevin v té oné krajině: přímo tragičnost vtělena v známou praxi, sázeti jen to, co rychle roste, bez ohledu na podnebí, půdu, tradice, ostatní souvislosti, formace rostlin i živočichů na tom místě... Smrkové kultury sází se všude, i na vápně, v nížinách, často s nezdarem, ale jest to horečka...*“ píše Jan Roubal. A dnes? Smrkové kultury se nám rozpadají před očima, sázíme je však ze setrvačnosti stále. Šíří se dub červený, vejmutovka a další invazní druhy. Řešíme vědecké úkoly, zda by smrk nešel nahradit douglaskou. Zjevně k „úplnému vyhlazení vší původnosti“.

Již kolega Roubal si všiml, jak se brouci vytrácejí z lesů: „*Alespoň slabé zbytky zvířeny lze uchovati ve velkých, starých parcích anglických, ve velkých zahradách a stromořadích. To je ta poslední bašta – a i tam třeba odborným milovníkům bdíti.*“ A zde dnes přicházejí ke slovu revitalizace parků, často podpořené dotacemi na ochranu přírody. „Poslední bašty“ padají jedna za druhou.

Co tedy dělat? „*Toto vše... nechť je co nejaktuálnější výzvou pro zřízení rezervace národního parku, neb parků různých formací více. Nejpřirozenější a nejúčelnější rezervace naše může být jedině v komplexu lesů Křivoklátských!*“ končí Jan Roubal. Tak ho pojďme vzít za slovo a usilujme nejen o vyhlášení NP Křivoklátsko, ale i NP Jeseníky a NP Moravská Amazonie (nebo alespoň CHKO Soutok). Pojďme do toho – pro pana Roubala, od jehož smrti letos uplyne padesát let, pro nás samotné i pro ty ohrožené brouky!

Jiří Řehounek

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Proběhl Den bez palmového oleje..... str. 12

Ekologické a rozvojové organizace vyzvaly politické strany a hnutí, aby řešení klimatické a environmentální krize zařadily mezi své nejvyšší priority

Asociace ekologických organizací Zelený kruh a Klimatická koalice ekologických a rozvojových organizací, jež dohromady sdružují více než 100 českých organizací zabývajících se ochranou životního prostředí a klimatu, zaslaly představitelům a představitelkám politických stran a hnutí dopis, ve kterém je vyzývají k zařazení řešení klimatické a environmentální krize mezi své nejvyšší priority. Vzhledem k blížícím se volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR letos v říjnu upozorňují politické strany, že odkládání řešení závažných problémů spojených

s oteplováním, vysychající krajinou a poklesem biodiverzity je krajně nebezpečné. „Bez zdravého a bezpečného životního prostředí nemůžeme vyřešit ani žádné další problémy,“ stojí ve výzvě, kterou obdrželo celkem 27 politických stran se zastoupením v parlamentu či v některém z krajů.

Přestože svět je aktuálně zaměstnán především zaváděním opatření pro bezprostřední ochranu zdraví lidí, a v brzké době se bude vyrovnávat také s ekonomickou recesí způsobenou nemocí Covid-19, klimatická i environmentální krize se dále prohlubují a ohrožují bezpečný život lidstva na naší planetě. Globálně jsou nyní zaváděna opatření pro snižování emisí, jejichž produkce klimatickou krizi způsobuje, a pro překonávání jejich následků i posílení biodiverzity a odolnosti krajiny. Česko by v tomto trendu nemělo stát stranou.

„Na české politické scéně zatím stále schází výrazné osobnosti, které by se aktivně ujímaly vedoucí role ve vyvedení naší země z ekologické a klimatické krize. Evropská unie nám přitom dává k dispozici finance umožňující přechod na nízkouhlíkové a udržitelné hospodářství, který zároveň bude stimulem pro evropskou ekonomiku. Tyto prostředky nesmíme vyhodit za zbytečné a neefektivní projekty, nebo je přednostně přerozdělovat největším znečišťovatelům. Vyzýváme proto političky a politiky k mnohem aktivnějšímu úsilí o zlepšování odolnosti naší krajiny na následky klimatické krize, a snižování emisí skleníkových plynů, jejichž produkci se krize jen dále prohlubuje. Nyní víc než kdy jindy potřebujeme, aby naší zemi vedli lidé schopní ji nasměrovat k perspektivním odvětvím a modernizaci, které přestanou být bezohledné vůči budoucnosti mladých generací,“ vysvětluje Michaela Pixová z Klimatické koalice smysl zasláné výzvy.

Zelený kruh a Klimatická koalice k dopisu určenému politickým stranám a hnutím připojili seznam konkrétních návrhů opatření v klíčových oblastech. K těm hlavní patří především:

- ukončení těžby a spalování uhlí do roku 2030
- podpora rozvoje domácích čistých obnovitelných zdrojů energie, ne nejistého jaderného reaktoru
- změna zemědělských a lesnických dotací tak, aby motivovaly k udržitelnému hospodaření, ochraně půdy, zadržování vody, produkci zdravých potravin a adaptaci na změnu klimatu

- důslednější a efektivnější ochrana přírody a rozšiřování chráněných území reagující na alarmující úbytek biodiverzity a narušené přirozené funkce krajiny

V dopise zaslaném budoucím kandidátkám a kandidátům do Poslanecké sněmovny ekologové upozorňují, že zavádění navrhovaných opatření bude vyžadovat nalezení konsensu, zapojení veškerých dostupných sil a prostředků, a širokou spolupráci. Při věcné obhajobě i následné realizaci navrhovaných opatření poličkám a politikům nabídli svou spolupráci.

Jiří Koželouh z Hnutí DUHA dodal: „Nová vláda a Poslanecká sněmovna budou mít jako jeden z důležitých úkolů připravit plán co nejrychlejšího odklonu Česka od uhlí a přechodu na obnovitelné zdroje, ať už současná vláda schválí konec uhlí na rok 2038 nebo 2033. Vědci doporučují skončit s uhlím kolem roku 2030, abychom měli šanci splnit cíl Pařížské klimatické dohody. Navíc ekonomický výhled uhelné ekonomiky je špatný, spalování uhlí nejspíš bude po roce 2030 ztrátové. A evropské peníze na transformaci uhelných regionů jsou k dispozici nyní. Pokud proces rychle neodstartuje tato a příští vláda, tak ta další už to nestihne.“

Daniel Vondrouš ze Zeleného kruhu řekl: „Modernizaci našeho hospodářství směrem k udržitelnému rozvoji nedokáží zajistit politici sami. Proto jim ekologické organizace nabízejí návrhy konkrétních opatření a pomoc s jejich realizací. V kritické situaci nás naše země potřebuje všechny.“

Jan Skalík z Hnutí DUHA řekl: „Letos se rozhodne o 200 miliardách, které Evropská unie pošle do české krajiny v následujících sedmi letech. Politici by se měli zasadit o to, aby tyto peníze nepodporovaly další rozpad pestrosti života, ale aby podpořily proměnu našeho lesnictví a zemědělství na trvale udržitelné a skutečně zdravé. Je potřeba postupně, ale zcela zásadně proměnit způsob, jakým se do naší krajiny peníze dostávají, aby nevedly k její další destrukci.“

Tisková zpráva Zeleného kruhu a Klimatické koalice

VYŠLO

Zpráva o životním prostředí v ČR 2019

V roce 2019 byla průměrná teplota v ČR již o 1,6 stupně vyšší, než byl průměr v letech 1981-2010 a dlouhodobé sucho pokračuje - tak popisuje tuzemské dopady změny klimatu [Zpráva o životním prostředí v ČR 2019](#), kterou projednala vláda. Zpráva dále uvádí, že posledních pět let neklesají tuzemské emise skleníkových plynů, vlivem odumírání a kácení lesů dokonce mírně vzrostly. Hnutí DUHA dříve upozornilo, že to může být velmi drahé. V ČR máme 11 tun CO₂ na hlavu a rok, přitom průměr v EU je jen necelých 7 tun, Čína má 7,5 tun, Německo 9 tun a Francie 5 tun.

Změna klimatu (zejména vyšší výskyt přívalových dešťů) také přispívá ke zvyšování rizika eroze půdy, které je vyšší než před deseti lety. Naopak setrvale roste podíl ekologického zemědělství, v roce 2019 dosáhl 15 % zemědělské půdy, velká většina jsou však trvalé travní porosty a nikoliv orná půda. Poprvé se také v lesích vysadilo více listnatých stromů než jehličnatých.

Po letech stagnace v roce 2019 konečně mírně vzrostla výroba elektřiny z čistých domácích obnovitelných zdrojů, a to díky podpoře střešních fotovoltaických elektráren. K naplnění cíle snižování emisí pro rok 2030 však nakročeno nemáme. Ten navíc bude zvýšen v souladu s ambicióznějšími závazky, které ČR odsouhlasila v rámci EU.

V ČR stále roste produkce odpadů, v případě komunálních odpadů to byl za posledních 10 let nárůst o 10 %. Odpady stále nejčastěji skončí na skládce (46 %), přesto materiálové využití komunálních odpadů vyšplhalo na 40 % (toto číslo však nezahrnuje jen skutečnou recyklaci, ale také například technické zabezpečení skládek atp.). Od roku 2000 vzrostly emise skleníkových plynů z odpadů o 47 % (hlavně v důsledku hromadění bioodpadu na skládkách).

V roce 2019 se podařilo snížit emise znečišťujících látek, jako je například mikroskopický prach, díky slabší zimě (lepší rozptylové podmínky a méně spotřebovaných paliv na topení) a opatřením jako jsou kotlíkové dotace a půjčky. Stále však jsou v České republice překračovány zákonné limity pro ochranu ovzduší.

Ekologické organizace proto vládě doporučují zejména:

- Stanovit termín pro odklon od uhlí nejpozději na rok 2033.
- Umožnit přirozenou obnovu lesů namísto vytváření holin a vyvážení suchých stromů z lesa.
- Nastavit zemědělské dotace tak, aby podporovaly udržitelné zemědělství, snižování eroze a zastavení úbytku biodiverzity krajiny.
- Prosadit fungující podporu rozvoje obnovitelných zdrojů elektřiny.
- Nastavit zálohování obalů a další formy omezování vzniku odpadů, zejména skrze zvýšení odpovědnosti výrobců.

Anna Kárníková, ředitelka Hnutí DUHA, členské organizace Klimatické koalice a Zeleného kruhu, řekla: „Zpráva o životním prostředí v České republice opět jasně ukazuje, že klimatická změna čím dál více zasahuje i Českou republiku. Adekvátní reakce státu však stále nepřichází. Za posledních pět let dokonce mírně vzrostly celkové emise skleníkových plynů a Česká republika je stále bohužel vysoko nad průměrem EU. Velké zemědělské podniky stále nakládají s půdou, jako by nebyly stále častější přívalové deště na jedné straně a dlouhá období sucha na straně druhé. Přitom schválení pravidel, vyžadujících větší zastoupení přírodě odpovídajících dřevin v lesích či zavedení kotlíkových dotací a kotlíkových půjček, jsou malé ukázky, že účinná řešení lze prosadit.“

Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu, řekl: „Plýtváme surovinami, když recyklujeme výrazně méně komunálního odpadu, než je evropský průměr. Plýtváme zemědělskou půdou mizející pod betonem a splachovanou do řek. Plýtváme zdravím lidí, kteří musí dýchat emise ze spalování uhlí a nafty. Plýtváme starostí lidí o stav životního prostředí, protože jim nedovolíme, aby se směli vyjadřovat k dopadům staveb ve svém okolí. Další plýtvání už si nemůžeme dovolit.“

Michaela Pixová, komunikační koordinátorka Klimatické koalice, řekla: „Vládní zpráva o životním prostředí je víc než cokoliv jiného dalším v řadě důkazů, že stát a jeho představitelé dosud nepochopili důležitost zachování podmínek, díky nimž je naše společnost vůbec schopná fungovat a dlouhodobě prosperovat. Už dávno snad nikdo nevěří zcestnému argumentu, že péče o životní prostředí je luxus, který si zatím nemůžeme dovolit. Je to přesně naopak. Rychle spějeme k tomu, že nám zbyde jen zdevastovaná půda, zamořené řeky, prázdné studny, uschlé lesy, skládky, nedýchatelný vzduch a stále extrémnější zvraty počasí. Pokud se vládní přístup rychle nezmění, celá země na to doplatí velmi tvrdě.“

Tisková zpráva Klimatické koalice a Zeleného kruhu

Návrh poslance Josefa Kotta ohrožuje chráněné druhy rostlin a živočichů

Tiskový komentář České společnosti ornitologické, Hnutí DUHA, Českého svazu ochránců přírody ke schválení bezprecedentního ohrožení chráněných živočichů a rostlin v Zemědělském výboru:

Komentář Jiřího Beneše z Hnutí DUHA: „Poslanec Josef Kott (ANO) zneužil tzv. invazní novelu zákona o ochraně přírody a krajiny k doposud nevídanému útoku na desítky chráněných druhů.

Zemědělský výbor dnes schválil jeho návrh na zrušení ochrany silně ohrožených druhů živočichů při zemědělském, lesnickém a vodním hospodaření. Pokud by byl návrh

skutečně začleněn do invazní novely, znamenalo by to, že zemědělci, lesníci a vodohospodáři nemusí brát ohledy na druhy, jako je například čáp černý, ledňáček říční, křepelka polní, skřivan lesní, rosnička zelená, chřástal polní a mnoho dalších, a to ani při jejich hnízdění či vyvádění mláďat. Ohrožena je i celá řada orchidejí na zemědělsky obhospodařovaných pozemcích nebo tis červený v lesních porostech.

Poslanci v Zemědělském výboru a Výboru pro životní prostředí naštěstí zamítli další škodlivý návrh poslanců Jana Zahradníka a Petra Bendla (oba ODS) na zrušení předkupního práva státu k pozemkům v národních parcích, národních přírodních rezervacích či pozemcích související s jeskyněmi, který by usnadnil spekulace s pozemky a další zástavbu v těchto v nejceněnějších chráněných územích.

Naopak dobré návrhy na posílení pravomocí strážce přírody a umožňující zákaz používání ohňostrojů a pyrotechniky v chráněných územích z pera Evy Fialové (ANO) členové a členky Výboru pro životní prostředí schválili.”

Komentář Zdeňka Vermouzka, ředitele České společnosti ornitologické: „Je neuvěřitelné, že v době, kdy celá společnost cítí naši zranitelnost a sepětí s přírodou, může parlamentním výborem projít návrh na další radikální omezení ochrany ohrožených druhů. Slušným hospodářům návrh poslance Kotta nepomůže, protože ohledy na živočichy a rostliny v krajině berou sami od sebe. Těm nezodpovědným by umožnil další bezohledné drancování přírody. Pro citlivé a málo početné druhy, jako je čáp černý, je ochrana každého hnízda naprosto zásadní. A pro silně ubývající druhy, jako je chřástal polní, by omezení ochrany

hnízdíšť mohlo znamenat pomyslný hřebíček do rakve. Doufám, že poslanecká sněmovna jako celek bude mít víc rozumu než zemědělský výbor.”

Komentář Karla Kříže, výkonného místopředsedy ČSOP: „Doufám, že Poslanecká sněmovna tento pozměňovací návrh zamítne. V opačném případě bychom se brzy dočkali toho, že se silně ohrožené druhy v lepším případě přesunou do kategorie kriticky ohrožené, v tom horším vyhynou úplně. Většina z nich je totiž ohrožena právě proto, že jim současný běžný způsob hospodaření vadí. Sněmovna by jim tak podepsala jasný ortel. Apelujeme tímto i na ministra Brabce, jehož Ministerstvo životního prostředí k návrhu poslance Kotta vyslovilo zásadní nesouhlas, aby přesvědčil ostatní poslance o škodlivosti pozměňovacího návrhu.”

Hnutí DUHA, ČSOP a ČSO budou další jednání Parlamentu ČR o invazní novele sledovat a pokusí se přesvědčit poslance, aby odmítli návrhy ohrožující naši přírodu včetně vzácných druhů.

Tiskový komentář NNO

PS: Pokud se snížením ochrany silně ohrožených druhů nesouhlasíte, napište poslancům a poslankyním. Návod najdete tady: <https://zasadmese.hnutiduha.cz/...cum>. Můžete ale samozřejmě napsat i osobně. Seznam poslanců najdete tady: <https://www.psp.cz/...672>.

Nové Dukovany: stoprocentní státní půjčka a smlouva o výkupu elektřiny až do roku 2100?

Podklady, které dostali představitelé sněmovních politických stran před jejich lednovou schůzkou s premiérem Babišem k tendru na nový reaktor v Dukovanech, ukazují, že plánovaná štedrá veřejná podpora může být ještě větší, než dosud bylo známo.

Objem po dobu stavby vůbec neúročené státní půjčky by se mohl navýšit až na 100 % investice (dosud mělo být 70 %). Zároveň smlouva zajišťující, že stát bude veškerou elektřinu z nového reaktoru od ČEZu vykupovat za předem garantovanou cenu, by měla být podepsána dokonce na 60 let od doby zahájení provozu nového bloku. Úvahy, že lze vysoutěžit cenu elektrárny ve výši 4 500 až 5 000 EUR/kW, když v tendru bude všech pět uchazečů, je nerealistická. Za věrohodný lze považovat odhad investičních nákladů (bez nákladů na financování) v intervalu 7 000 až 7 800 EUR/kW. To znamená cenu pro blok o výkonu 1 200 MW uvažovaný v Dukovanech v přepočtu přibližně 232 až 265 miliard Kč. Cenu kromě nákladů na financování může prodražit zpoždování projektu, které je vysoce pravděpodobné, plánuje-li ministr Karel Havlíček dobu stavby pouhých 7 let.

Sázka na jadernou energii je problematická z řady důvodů: už dnes je několikanásobně dražší než elektřina z obnovitelných zdrojů, přičemž rozdíl stále narůstá. Konzervuje zastaralou energetiku postavenou na velkých plýtvavých zdrojích namísto rozvoje decentralizované obnovitelné energetiky. Znamená energetickou závislost a bezpečnostní rizika na dodavatelích stavby i paliva. Jaderná energie také

stále nemá vyřešeno ukládání odpadu. Již nyní je pak na trhu ekonomicky zvýhodněna výrazně omezenou odpovědností za případnou jadernou škodu garantovanou zákonem.

Plánovaný nový jaderný reaktor nemůže podstatnou měrou přispět k náhradě odstavovaných uhelných elektráren. Pokud by byl vůbec dostavěn, stalo by se tak daleko za horizontem, kdy musíme přestat vyrábět elektřinu z uhlí. Aktuální praxe ukazuje, že stavby jaderných elektráren v západním světě se proti plánům 2-3x prodlužují a stejně o tolik zdražují. Tento trend bude spolu s nezadržitelnou proměnou zastaralé centrální energetiky dál narůstat a ČR nemůže kvůli propojenosti trhu s elektřinou stát stranou.

V celosvětovém měřítku jsou v posledních patnácti letech investice do perspektivních, čistých obnovitelných zdrojů výrazně vyšší než do jaderné energetiky, která má svůj zenit dávno za sebou. Vzhledem k cílům pro rozvoj obnovitelných zdrojů v Evropské unii je zřejmé, že se tento trend projeví i v České republice.

Edvard Sequens, energetický konzultant sdružení Calla, řekl: „ČEZ si pro stavbu reaktoru v Dukovanech chystá ve spolupráci s vládou podmínky *allinclusive*. Stoprocentní výhodná půjčka od vlády, šedesátiletá smlouva o odkupu veškeré elektřiny za zvýhodněnou cenu, a kdyby se přeci jen něco nepovedlo, pře prodej rozběhnutého projektu státu. Jen abychom po čase nezjistili, že místo moderního hotelu s výhledem na moře koukáme na rozestavěný betonový skelet někde na opuštěné evropské periferii.“

„Plně chápu obavy zejména opozičních stran z ruského či čínského politického vlivu. Méně pak již, že mnozí z nich před ekonomickými důsledky rozhodnutí o zamýšlené nejdražší stavbě v naší historii přivírají oči. Přitom i oni budou stát před problémem, jak řešit prodražující se a prodlužující stavbu, pokud by dnes odkývli spuštění tendru. A i oni se budou zodpovídat za zbytečně drahou elektřinu a ještě více zadluženější státní kasu.“

Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA, řekl: „Předpoklady, ze kterých vychází odhad výše garantované výkupní ceny dukovanské elektřiny, jsou při pohledu na zahraniční projekty přehnaně optimistické. Vláda má ale vlastní analýzy, které patrně ukazují, že v případě dukovanského projektu půjde vše lépe než ve Francii, Británii nebo Spojených státech. Výsledky vládních analýz by ovšem měly být zohledněny zakotvením maxima garantované ceny v zákoně. Kdyby totiž cena měla vyskočit na dvojnásobek, tedy na úroveň, kterou dodavatelé rozestavěné elektrárny Hinkley Point garantuje britská vláda, tak by se dnešní školáci měli zlobit. Skoro všichni, včetně těch se sklonem k dlouhověkosti, ji budou platit celý život.“

Tisková zpráva Cally a Hnutí DUHA

Podpoří Sněmovna vládní zákon o podpoře jaderné energie?

Již dvakrát probírala Poslanecká sněmovna v závěrečném třetím čtení [vládní návrh zákona o podpoře nových jaderných reaktorů](#). 19. února k tomu byla dokonce svolána mimořádná schůze. Ale demokratické opozici se podařilo schválení oddálit a tak potřetí se na program zákon zvaný Lex Dukovany dostane patrně 3. března. Kontroverzní návrh jednostranně a mohutně zvýhodňuje nekonkurenceschopnou jadernou energii proti jiným zdrojům a staví ji tak mimo trh s elektřinou. Jeho přijetí by přineslo vyšší cenu elektřiny pro spotřebitele a velkou zátěž pro státní rozpočet.

O spornosti návrhu vládního zákona svědčí i fakt, že se Andrej Babiš a generální ředitel ČEZ Daniel Beneš [zásadně střetli](#) o výši garantované výkupní ceny elektřiny ze zamýšleného reaktoru. Zatímco premiér na prosincovém jednání vládního výboru pro jadernou energetiku trval na zastropování ceny na 60 EUR/MWh přímo v zákoně, Daniel Beneš to odmítl. Ačkoli s touto cenou se jak ministr průmyslu Karel Havlíček, tak zástupci ČEZ pokoušejí přesvědčit poslance, že by dopady nového reaktoru na cenu elektřiny

byly minimální, ani ministerstvo průmyslu nechce podpořit pozměňovací návrhy, které limitování ceny navrhují. Zátěž budoucích spotřebitelů elektřiny tak bude daleko větší, než dnes tvůrci zákona tvrdí.

Poslaneckou podporu by si zasloužil návrh poslance Jana Čížinského na zamítnutí zákona. Částečné zlepšení mohou přinést pozměňovací návrhy Petra Třešňáka a Lukáše Černoorského (oba Piráti), které by omezily garantovanou výkupní cenu elektřiny z nového reaktoru. Důležité jsou také „bezpečnostní pojistky“ v návrzích Jana Bartoška (KDU-ČSL) a Jana Lipavského (Piráti), které mají zamezit, aby veřejná podpora směřovala do kapes naší zemi nepřátelských režimů [pozměňovací návrhy jsou dostupné [na webu Poslanecké sněmovny](#)]. Hlavní problematické body vládního návrhu zákona by ale zůstaly: nelimitovaná výhodná vládní půjčka na investici a na nejméně třicet let garantovaná výkupní cena pro elektřinu z nových reaktorů s možností prodloužení až do konce životnosti reaktorů.

Schválením vládního návrhu zákona by Parlament ztratil poslední možnost ovlivnit výši i adresáta bezskrupulózně štedré veřejné podpory. Podpora by byla následně pouze v rukou vlády. Konkrétní garantovaná cena má totiž být uvedena až ve smlouvě o výkupu elektřiny, která může být uzavřena až po vstupu zákona v platnost.

Edvard Sequens, energetický konzultant sdružení Calla, řekl: „*Jestliže ministr Havlíček neustále opakuje, že vládou garantovaná cena elektřiny pro Dukovany bude v úrovni 50-60 eur/MWh, neměl by být pro vládní strany, které zákon navrhly, problém podpořit pozměňovací návrh, který ji bude limitovat na 60 eur/MWh. Tedy pokud nechtějí po poslancích vydat bianco šek, který budou splácet příští generace až dokonce století.*“

Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA, řekl: „*Za pár let se skoro jistě ukáže, že odhady 160 miliard korun za reaktor byly nemístně optimistické. Vedoucí představitelé ČEZ přijdou za budoucí vládou jednat o další půjčce kolem stovky miliard. Místo argumentů budou mít v aktovce paragrafy zákona z roku 2020. Myslím, že tímto zákonem budou mít hlavní problém energetické firmy, které žádný reaktor stavět neplánují.*“

Tisková zpráva Cally a Hnutí DUHA

Akademici k problematice útlumu uhlí v České republice

Česká republika má tzv. uhlíkový rozpočet, jenž je součástí globálního uhlíkového rozpočtu, který vyjadřuje, kolik emisí skleníkových plynů ještě může lidstvo vypustit, aby byl splněn cíl Pařížské klimatické dohody, tedy udržení růstu globální teploty na úrovni maximálně 2 °C stupňů oproti předprůmyslové době a pokud možno co nejlépe oteplení o 1,5 stupně.

Spalování uhlí je největším zdrojem emisí skleníkových plynů v České republice a řadí ji tak mezi státy s nejvyššími emisemi v Evropě (celkově i na jednoho obyvatele). Dalšími velmi špatnými výsledky Česká republika dosahuje v indikátorech emisní intenzity (emise na jednotku HDP) a historické emise na obyvatele (kumulované emise od r. 1750). Rychlý útlum a ukončení spalování uhlí pro výrobu energie je proto také hlavním opatřením, aby se Česko vešlo do svého uhlíkového rozpočtu.

Výpočty k uhlíkovému rozpočtu ukazují, že vyspělé země by měly opustit spalování uhlí do roku 2031, země rozvojové do roku 2037. Uhelná komise ovšem doporučila pro ČR rok 2038, přestože se v jejích podkladech uvádí, že z hlediska fungování energetiky je možné přestat s využíváním uhlí již v roce 2033. Vláda se zatím na termínu neshodla.

Vývoj ekonomiky – i četné studie zabývající se hodnocením dopadů (tzv. externalit) – naznačují, že spalování uhlí přestane být konkurenceschopné ve výrobě energie v Česku někdy kolem roku 2030. Studie společnosti Bloomberg New Energy Finance dokládá, že zvýšení evropského cíle pro snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 (oproti roku 1990) ze 40 na 55 % zvedne cenu emisní povolenky do roku

2024 na 45 eur za tunu CO₂ a do roku 2030 již na 80 eur, a ekonomicky optimální proto bude odstavit uhelné zdroje v České republice do roku 2030, většinu již do roku 2025.

Na základě zhodnocení technické proveditelnosti, ekonomického výhledu a environmentálních potřeb doporučuje Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR:

- stanovit termín ukončení spalování uhlí pro výrobu energie na rok 2033;
- vypracovat harmonogram útlumu uhlí od současnosti do koncového roku tak, aby odstavení uhelných zdrojů probíhalo co nejrychleji – podle možností redukce vývozu a následného nahrazování novými zdroji a úsporami energie – a dále v harmonogramu zohlednit místa, kde se spalování uhlí projevuje imisně nejhůře;
- odstavení uhelných zdrojů podle kritéria emisní intenzity (tedy nejdříve ty s největší produkcí emisí na jednotku dodané energie);
- co nejrychleji podstatně zvýšit zdanění čistých výnosů z těžeb uhlí, protože jsou pro vlastníky těžebních práv nezaslouženým výnosem;
- přijmout opatření pro podporu tvorby nových pracovních míst a rozvoje nových ekonomických aktivit v tzv. uhelných regionech i oblastech dotčených útlumem spalování uhlí mimo tyto regiony;
- přijmout pozměňovací návrhy Podvýboru pro regiony v transformaci Senátu ČR
- k novele horního zákona, kterými se nově zařazují mezi příjemce z úhrad za nerost krajské samosprávy;
- v dostatečném předstihu řešit situaci obyvatel ekonomicky závislých na těžbě a spalování uhlí.

Stanovisko Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR z 11. února 2021

Česko na křižovatce energetické transformace

Jedna nová vodní elektrárna. Žádné větrné elektrárny, ani biomasové či geotermální zdroje. Mírně dvě bioplynky. Stagnace či mírný růst tepelných čerpadel. Ale také opět zdvojnásobení trhu s fotovoltaikou. Takový byl rok 2020 v obnovitelných zdrojích podle předběžných výsledků, které od svých členů sebrala Komora obnovitelných zdrojů energie. V právě začínající dekádě přitom bude potřeba v Česku navýšit spotřebu energie z obnovitelných zdrojů na dvojnásobek, jak vypočítala Komora OZE v souvislosti s nedávno navýšeným společným klimatickým cílem Evropské unie.

„V roce 2021 bude potřeba, aby vláda, ať už tato nebo příští, jednoznačně podpořila rozvoj čisté energetiky. Téměř bilion korun ze zelených fondů EU čeká na hranici, jsou skoro hotová pravidla pro jejich

rozdělování, ale sektoru stále chybí pravidla a jistota, že stát to s obnovitelnými zdroji myslí vážně a jsou pro ni prioritou,” řekl Štěpán Chalupa, předseda Komory obnovitelných zdrojů energie.

Komora OZE analyzuje vývoj obnovitelných zdrojů v začínající dekádě a přináší přehled tří klíčových oblastí, které potřebují zásadní nápravu:

- Tou první je novela zákona o podporovaných zdrojích energie, která stanovuje nová pravidla rozvoje obnovitelné energetiky. Navíc, sektoru může také pomoci se jednou provždy vypořádat s dědictvím solárního tunelu, pokud Parlament opraví chyby ve vládním návrhu. Už několik měsíců však čeká na své projednání ve Sněmovně a s ohledem na blížící se volby není vůbec jisté, že legislativu stihne Parlament schválit.
- S tím bude bezprostředně souviset, jak se Česko postaví k očekávané revizi stanoveného tempa, jakým se budou v této dekádě rozvíjet obnovitelné zdroje. Takzvaný národní energeticko-klimatický plán zatím možnosti obnovitelných zdrojů hrubě podceňoval. V souvislosti se zvýšeným unijním cílem pro skleníkové emise lze očekávat tlak na nejméně zdvojnásobení spotřeby obnovitelné energie do roku 2030,
- Třetí podmínkou je zjednodušení povoloovacího procesu a urychlení výstavby nových energetických zdrojů ve stavebním zákoně a dalších předpisech vč. prováděcích metodik.

„S rozvojem obnovitelných zdrojů musí jít ruku v ruce demokratizace energetiky. Nové obnovitelné zdroje může vlastnit, provozovat a z jejich výroby profitovat každý: občané, malí a střední podnikatelé a obce i velké energetické firmy,” uvedl Martin Bursík, který v Komoře OZE sleduje přípravu evropské legislativy.

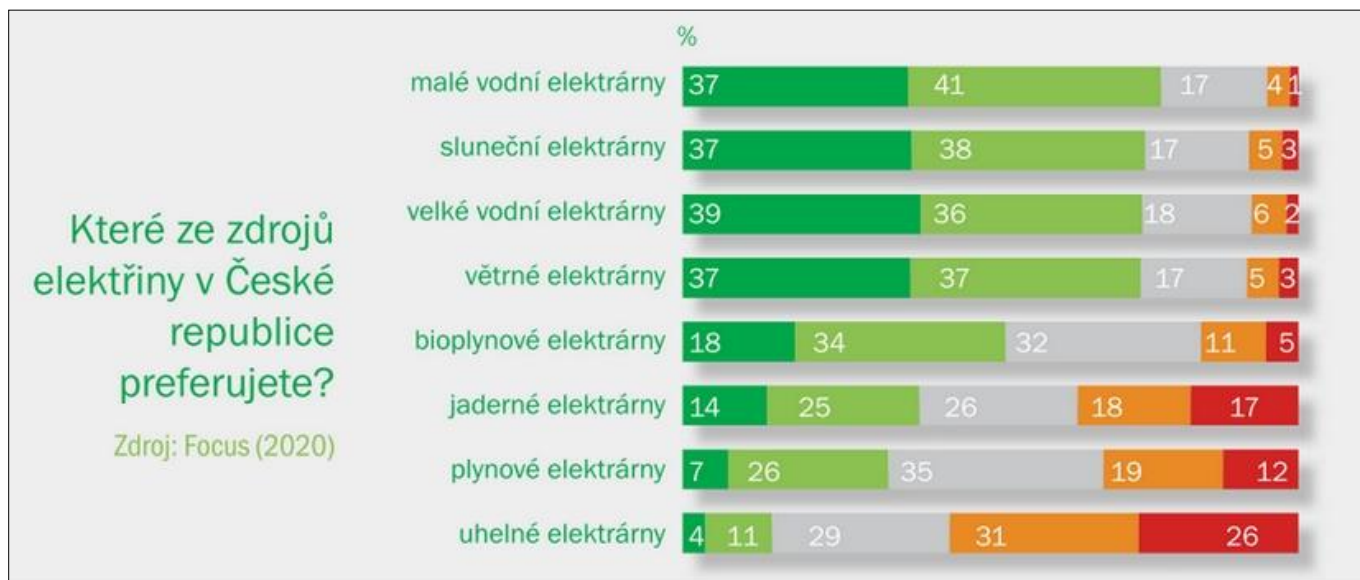
Tisková zpráva Komory obnovitelných zdrojů energie

Podle aktuální analýzy požaduje česká veřejnost rozvoj obnovitelných zdrojů

Výzkumníci Tomáš Chabada a Jan Krajhanzl z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity spolu s Hnutím DUHA představili aktuální výsledky a trendy z analýzy domácích i evropských výzkumů veřejného mínění v otázkách obnovitelných zdrojů energie (OZE). Objektivní data o názorech a preferencích veřejnosti ukazují jejich větší oblibu než např. uhelných či jaderných. Tato klíčová zjištění by měla být brána v potaz i během aktuální debaty v Poslanecké sněmovně o novele zákona o podporovaných zdrojích energie.

Obnovitelné zdroje energie jsou v české politice a médiích opakovaně skloňovány jako „nepopulární“ mezi českou veřejností, avšak opak je pravdou. Podle dostupných reprezentativních výzkumů veřejného mínění překonává podpora většiny obnovitelných zdrojů klasické energetické zdroje, například jaderné a uhelné. Jakkoli je preference obnovitelných zdrojů o něco nižší než v západních zemích, výrazná většina Čechů by uvítala, kdyby česká vláda podporovala rozvoj obnovitelných zdrojů prakticky na všech úrovních.

Přestože v některých otázkách zůstává česká veřejnost stále rozdělena, během let postupně převážil názor, že obnovitelné zdroje energie mohou nahradit ty klasické, eventuálně že po přechodu z uhelných zdrojů má být česká energetika založena na zdrojích obnovitelných (spíše než na jádru). Přibližně polovina veřejnosti vyjadřuje zájem o výrobu energie z obnovitelných zdrojů ve svých domácnostech.

Hlavní zjištění analýzy jsou, že veřejnost:

- jasně preferuje obnovitelné zdroje energie
- si přeje, aby se výroba elektřiny z uhlí nahradila obnovitelnými zdroji energie
- by chtěla, aby rozvoj obnovitelných zdrojů energie byl ambiciózní
- si myslí, že by Česká republika měla veřejnými financemi více podporovat obnovitelné zdroje energie
- dává přednost komunitní energetice před čistě komerčními projekty

Kompletní analýza je dostupná na webu Hnutí DUHA: <https://hnutiduha.cz/publikace/verejne-mineni-o-oze2020>

Použité průzkumy veřejného mínění jsou ke stažení na https://drive.google.com/drive/folders/1D7sHItGhEUcWHg6gpuaJi_ZHYT-4PmpS?usp=sharing

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Australané uran na Vysočině těžit nebudou

Ministerstvo životního prostředí po devíti letech konečně zamítlo žádost firmy Urania Mining o stanovení průzkumného území pro vyhledávání uranové rudy Věžnice. Na stejném místě na ložisku Brzkov - Horní Věžnice ale o průzkumné území a následně rozšíření chráněného ložiskového území pro těžbu uranu usiluje proti názorů starostů i obyvatel dotčených obcí usiluje státní podnik DIAMO.

Calla jako účastník tohoto řízení uvítala zamítnutí průzkumů pro vyhledávání uranu firmě Urania Mining a doufá, že stejně skončí žádost podniku DIAMO. Případná těžba uranu u Brzkova by naší energetické soběstačnosti vzhledem k jeho malému množství nepomohla, zato by přinesla dopady na životní prostředí a pustila žilou státnímu rozpočtu, který by miliardy musel investovat do hloubení dolu a rekonstrukce chemické úpravy.

Edvard Sequens

Proběhl Den bez palmového oleje

Jako každoročně proběhl 1. února mezinárodní Den bez palmového oleje. Pokud jste ho nezaznamenali nebo se nestihli zapojit, máte určitě šanci i zpětně. Možnosti zapojení, které lze využít i v dalších dnech, přebíráme z Facebookového profilu Koalice proti palmovému oleji:

1. Skvělé video Zodpovědnost za planetu začíná doma, jehož iniciátorkou je Veronika Čermák Macková. Na Youtube ho najdete tady <https://youtu.be/mXOKZtR-Nuc>.
2. Na našich stránkách najdete všechny potřebné informace o tomto dni a celém tématu – <http://www.stoppalmovemuoleji.cz/denbezPO.php>,
3. ale také tipy, jak se přímo VY můžete podílet na jeho řešení – <http://www.stoppalmovemuoleji.cz/chcisezapojit.php>.
4. Součástí řešení je komunikace s výrobcí a jednou z možností je hromadná odesílka přes <http://palmoilscanner.com/>.
5. Vyzkoušet také můžete naši 28denní výzvu Zatočte s palmáčem – <http://www.stoppalmovemuoleji.cz/vyzva28.php>.
6. Dejte si rámeček na profilovku nebo do příběhu na FB – www.facebook.com/fbcameraeffects/tryit/1958972987695971/.
7. Staňte se porotci kuchařské soutěže – http://stoppalmovemuoleji.cz/images/aktuality/210130_letacek%20A5_vareni%20indoneskych%20receptu-page-001.jpg.
8. Sledujte náš nový Instáč – <https://www.instagram.com/odpalmujse/>.

Zkušenosti lidí, kteří znají situaci v Indonésii a dalších zemích s pěstováním palmy olejné, ukazují, že současný systém není dlouhodobě udržitelný. Systém certifikace RSPB, který by měl zabránit kácení primárních pralesů, má vážné trhliny, takže jediným šetrným palmovým olejem se zdá být ten se značkou BIO. I proto je zapotřebí spotřebu palmového oleje snížit a nahrazovat ho alespoň v části produktů jinými alternativami.

Rozhodně není pravda, že jedinec nic nezmuže. Jedině tlak spotřebitelů může firmy přimět ke změnám. Na webu Koalice proti palmovému oleji najdete mimo jiné i stručný návod na komunikaci s firmami a reakce na jejich nejčastější protiargumenty (http://www.stoppalmovemuoleji.cz/docs/komunikace_s_firmami.pdf), neboť na váš první e-mail už mají předem připravenou, prefabrikovanou odpověď.

V celé kampani rozhodně nejde o absolutní zákaz palmového oleje. Jejím cílem je omezení jeho spotřeby na únosnou míru a následně jeho produkce šetrná k přírodě, k lidskému zdraví, k pracovníkům na palmových plantážích i místním obyvatelům v jejich okolí.

Jiří Řehounek

Karbofuran opět zabíjí

I v roce 2021 se už začala plnit smutná statistika zvířat otrávených zakázaným karbofuranem. Naposledy byli nalezeni hned čtyři otrávení orli mořští u Velkého Boru na Klatovsku. Přišla však i o něco lepší zpráva. Loňský případ otravy dvou mořských orlů u Mečichova na Strakonicku se zřejmě dostane k soudu, protože v něm již padla obžaloba. Samozřejmě není jisté, že soud pachatele skutečně odsoudí, ale už soudní řízení by mohlo být varování pro traviče, kteří ohrožují nejen orly, ale i další volně žijící živočichy, domácí zvířata a lidi.

Podrobnější informace o trávení karbofuranem nebo správném postupu při nálezu mrtvého dravce najdete na webových stránkách <https://www.karbofuran.cz/>, které provozuje Česká společnost ornitologická. V kolonce „počet usvědčených travičů“ na nich bohužel stále svítí ostudná nula.

Jiří Řehounek

Pták roku 2021: káně lesní

Káně je naším nejhojnějším dravcem. Snad i kvůli tomu je veřejností přehlížena. Přitom jde o dokonale přizpůsobivý druh, který vyvinul skvělé strategie, jak přežít a prosperovat v krajně pozměněné člověkem.

Česká společnost ornitologická vyhláší ptákem roku 2021 káni lesní. Pomyslné žezlo přebírá od jiřičky obecné. Udělením titulu káni chtějí ornitologové lépe představit veřejnosti tento hojný, ale přehlížený druh naší krajiny. Pozorováním kání lesních se může veřejnost dozvědět více o způsobu života jinak spíše plachých a nepočtených dravců.

Titul pták roku uděluje Česká společnost ornitologická (ČSO) obvykle druhům, které veřejnost zná ze svého okolí. „V případě káně lesní tohle platí dvojnásob. Jde o našeho nejpočetnějšího dravce a každý, kdo alespoň občas vyjde do přírody, má možnost se s kání potkat, jak sedí na vyvýšených místech u silnice nebo loví na poli hraboše,“ říká k udělení titulu káni Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO.

S vyhlášením ptáka roku vydává ČSO zvláštní číslo časopisu [Ptačí svět](#) věnované káni.

Ornitologové zvolili ptákem roku dravého ptáka teprve potřetí od vzniku akce v roce 1992. „V roce 2002

byla ptákem roku poštolka obecná, v roce 2006 orel mořský. Poznávání dravců není mezi laickou veřejností rozšířené kvůli jejich malé početnosti a plachosti. Pro káni to ale neplatí, pozorovat ji může každý a ani ho to nebude stát velké úsilí. Žádný jiný dravec není lidem blíže než právě káně,“ vysvětluje Petr Voříšek autor odborných publikací o káni z ČSO.

Díky hojnosti a rozšíření káně může veřejnost snadno pozorovat, jak se dravci chovají a jak žijí. „Mnozí lidé nemají možnost pozorovat orly a další volně žijící zvířata tak, jak je známe z dokumentárních filmů. Jako běžný druh může káně zprostředkovat právě ty důležité osobní zážitky, které dokážou přimět lidi k zájmu o přírodu ve svém okolí, například úžasné svatební lety kání, při kterých vykrouží vysoko do vzduchu a hned se zase za hlasitého volání prudce spouštějí dolů,“ říká Sean Walls, britský ornitolog, který se káni dlouhodobě věnuje.

Káně lesní je v Česku i v Evropě nejrozšířenějším a nejpočetnějším dravcem. „Podle posledních odhadů hnízdí v Česku 11–14 tisíc párů kání lesních. To je ovšem jen část celkové populace, do níž patří také v závislosti na ročním období vyvedená mláďata, dospělí ptáci, kteří nehnízdí, a též protahující a zimující jedinci z jiných oblastí. V Evropě se káně v době hnízdění vyskytuje na 78 % území. Žádný jiný dravec není rozšířenější a hojnější. A právě v tom je výjimečná. Káni se opravdu daří dobře přežít a má k tomu skvělé strategie,“ vysvětluje Voříšek.

Tělo káně je dokonale přizpůsobené k plachtění. „Široká a prstovitě roztřepená křídla drží v letu mírně zvednutá a dokonale tak využívá stoupavé vzdušné proudy – náraz silnějšího proudění do jedné strany křídel je snadno vyrovnán snížením na druhé straně a káně tak dlouho dokáže plachtit i v proměnlivém proudění bez vynaložení další energie. Kroužení vysoko nad krajinou doprovázené mňoukavým hlasovým projevem využívá káně k vyznačování hranic teritoria,“ říká Voříšek.

Výhodou káně je také to, že dokáže potravu trávit efektivněji než někteří jiní draví ptáci. „Díky tomu, že má delší tenké střevo, dokáže ze stejného množství potravy absorbovat více živin než jiní dravci. Denně potřebuje pozřít kořist o váze odpovídající asi 10 až 15 % její hmotnosti, zatímco sokol, krahujec či jestřáb potřebují přibližně 20 až 25 %. Kuriozitou je, že např. v Anglii káně dokáže v zimě přežít jen na žížalách, i když jich musí zkonsumovat kolem stovky denně,“ říká Voříšek.

Nejčastěji se káně živí hlodavci, především hraboši a díky tomu je účinným pomocníkem zemědělců redukujícím stavy hrabošů při jejich gradaci. „V roce 2019 nám hraboši spásali pole s vojtěškou. Kromě povlácení pole, abychom hrabošům zahrabali nory, jsme také zatloukli na celé ploše několik desítek bidýlek. Ta byla z počátku hodně obsazená káněmi, ale koncem zimy tu číhali dravci jen sporadicky. Byly tam sice tisíce hraboších nor, ale už nepoužívaných. To také vysvětlovalo nepřítomnost dravců. V souvislosti s hraboši jsme díky káním zaznamenali jen zanedbatelné, akceptovatelné škody,“ říká Martin Hutař, ekozemědělec a zakladatel společnosti PROBIO.

Ze silných hraboších roků dokáží káně významně těžit. Naopak v letech, kdy je hrabošů méně, snázejí káně menší snůšky a mají vyšší hnízdní ztráty. V některých případech se stává, že ani nezahnízdí všechny páry. Káně sice dokáží nedostatek hlodavců nahradit například lovem ptáčat a také hmyzu, plazů a obojživelníků, ale jejich tělesná stavba je především uzpůsobena pro lov malých pozemních obratlovců v otevřené krajině. Proto je, nejenom pro káni, škoda, že vysoké početní stavy hrabošů z posledních dvou

let byly řešeny i jejich trávením. Přitom pestrá krajina, kde jsou zastoupeny různé typy stanovišť poskytující útočiště bohatému společenstvu predátorů i jejich kořisti, je k výrazným výkyvům v počtech hrabošů méně náchylná.

Právě snaha člověka zasahovat do přirozeného koloběhu života hrabošů jedem je jedním z nebezpečí, kterým musí káně čelit. „Káně polyká hraboše vcelku, a když je otrávený, proniká jed i do jejího těla. Pokud víme, že dospělá káně musí denně sežrat asi pět hrabošů a že rodiče musí malým káním na hnízdě přinést do doby, než vylétnou, asi 14 kg kořisti, což je asi 700 hrabošů, bohužel tu existuje nebezpečí, že některý z ulovených hrabošů bude otrávený. To se potvrdilo loni, když jsme zjistili, že [káně na Orlickoústecku byla otrávena Stutoxem II](#), jedem na hraboše. A o mnoha dalších případech vědět ani nemusíme,“ říká Vermouzek.

Problematice efektivního zabezpečování sloupů a linek elektrického vedení se dlouhodobě věnuje i ČSO. Připomínkovala např. i vývoj konzoly typu Pařát III. Snímek z linky, kde bylo využívání dosedacích bidel u sloupů s konzolou typu Pařát testováno, dokládá, že o bidla byl opravdu zájem. Foto: Vlasta Škorpíková

Další smrtelně nebezpečnou hrozbou jsou pro káni dráty a sloupy elektrického vedení. Na linkách vysokého napětí u nás v důsledku výboje ročně uhynie odhadem asi [40 tisíc kání](#). Ptáci rádi usedají na vodorovné konzoly sloupů kvůli odpočinku a rozhledu při lovu. Pokud propojí svým tělem dva vodiče nebo konzolu s vodičem, dochází k výboji, který je usmrtí nebo poraní. ČSO se problematice efektivního zabezpečování sloupů a linek elektrického vedení dlouhodobě věnuje a mimo jiné spolupracovala se společností E.ON na vývoji konzoly typu Pařát III., která díky svému šikmému tvaru odrazuje ptáky od dosednutí. Aby se o to ani nepokoušeli, je doplňována bidlem z nevodivého materiálu.

Kromě toho káni ohrožují také traviči, kteří pokládají návnady s nelegálním nervovým jedem karbofuranem. I přesto, že jeho držení a používání je už od roku 2008 zakázané. „Každoročně nacházíme desítky otrávených ptáků, přičemž káně je nejčastější obětí. Od roku 2017, kdy existuje naše terénní psí jednotka, jsme zdokumentovali a předali policii 74 případů, jejichž obětí se stalo 207 ptáků. Káně lesní je přitom nejčastěji postiženým druhem, který tvoří třetinu nálezů. Odhadujeme, že počet otrávených kání dosahuje ve skutečnosti několika stovek ročně,“ říká psovodka ČSO Klára Hlubocká, která se v terénu specializuje na vyhledávání nelegálně zabitých ptáků.

Káně lesní ráda zalétá za potravou do zemědělské krajiny, kde je účinným pomocníkem redukujícím stavy hrabošů při jejich gradaci. Foto: Bohuslav Pešek

I v těchto dnech lze káně sledovat na polích, jak loví hraboše. „Pro veřejnost je to skvělá příležitost, jak se zapojit do sledování tohoto zajímavého druhu. Všimněte si kání, pozorujte je a vkládejte informace do databáze [birds.cz](#). Pomůžete nám tím zjistit, kde se káním daří a naopak, kde na ně může číhat nebezpečí, pokud například najdete mrtvou káni. Nejenom vzácné a ohrožené druhy stojí za naši pozornost. Naopak, běžné druhy mají zásadní význam pro fungování ekosystémů a právě díky nim dostáváme včasné signály o tom, co záhy ohrozí i druhy méně běžné,“ vysvětluje Voříšek.

Tisková zpráva ČSO (redakčně kráceno)

Známe výsledky Ptačí hodinky 2021. Skokanem roku je čížek

Přes půl milionu ptáků pozorovali během druhého lednového víkendu dobrovolníci po celé republice na svých krmítkách a zahradách. Do [Ptačí hodinky](#), kterou už potřetí pořádala Česká společnost ornitologická (ČSO), se zapojilo 27 tisíc lidí, což je o 6 tisíc víc než loni. Pomocí dlouhodobého projektu občanské vědy ornitologové ve spolupráci s velkým množstvím dobrovolníků zjistí, kteří ptáci u nás v zimě ubývají či přibývají.

Sýkora koňadra si ve třetím ročníku upevnila pozici na pomyslném trůnu. Statistiky už potřetí s přehledem ovládla. „Žádný jiný pták nelétal na krmítko častěji než sýkora koňadra. Zaznamenali jsme ji na 85 % krmítek.“

Na druhém místě, s výskytem na 66 % krmítek, byla sýkora modřinka,“ říká koordinátorka Ptačí hodinky Alena Skálová.

Oficiální výsledky včetně možnosti filtrování krajů a okresů jsou k dispozici na webu <https://ptacihodinka.birdlife.cz/vysledky-2021/>.

Skokanem roku byl čížek lesní, který se vyhoupl z loňského čtyřicátého místa na deváté. „Letošní zima je na čížky opravdu bohatá, a to nejenom u nás. Více čížků pozorovali také účastníci sčítání v Rakousku a Bavorsku, které probíhalo ve stejný termín jako česká Ptačí hodinka. Během ní čížci přilétli na 14 % krmítek, loni to byla necelá 3 %. Důvod je ten, že velká hejna čížků ze severu zaletují zimovat do střední Evropy v nepravidelných intervalech,“ vysvětluje Skálová.

Více jsme letos zaznamenali také například kosů černých. „Kosí v roce 2020 přilétli na 50 % krmítek, letos jsme je viděli na 57 % krmítek,“ dodává Skálová.

Třetího ročníku sčítání ptáků na krmítkách od 8. do 10. ledna se zúčastnilo 27 tisíc lidí z celé republiky, kteří pozorovali 538 tisíc ptáků. Ptačí hodinka tak poprvé překonala hranici půl milionu spatřených opeřenců. „Díky velkému množství dat od dobrovolníků zjistíme v horizontu několika let, jací ptáci ubývají a přibývají. Bude velmi zajímavé sledovat, jak se situace vyvine v příštím roce. Každopádně na příkladu čížků i kosů vidíme, proč je důležité sčítat několik let po sobě – jen tak zjistíme, jestli se jedná o krátkodobé výkyvy nebo skutečně dochází k dlouhodobým změnám,“ vysvětluje Skálová. Připomíná, že podle metodiky museli pozorovatelé na místě setrvat hodinu a zaznamenat vždy nejvyšší počet současně pozorovaných jedinců každého druhu.

„Stejně jako loni viděla polovina účastníků na svém krmítku 6 a více druhů ptáků. Nejvíce ptačích druhů (45) během své Ptačí hodinky zaznamenal účastník z Opatovce na Svitavsku. V průměru během

jedné hodiny přiletělo téměř 29 opeřenců,“ říká Skálová. Zvonci zelení přilétli v průměru v hejnu o pěti ptácích. Na necelá 3 % krmítek nepřilétli během 60 minut žádní ptáci. „*I taková pozorování jsou velmi cenná – pomáhají zjistit, kde ptáci naopak chybí,*“ doplňuje Skálová.

Účastníci sčítání získali tipy čím přikrmovat, aby ptákům vhodně pomohli a zároveň na krmítko přilákali různé ptačí druhy preferující různou potravu. ČSO zároveň společně s účastníky vytvořila na sociální síti Flickr fotogalerii Ptačí hodinky. „*Ještě do konce února je možné posílat fotografie zajímavých pozorování na krmítku pomocí stránky <https://ptacihodinka.birdlife.cz/nahrat-do-galerie/>,*“ vyzývá Skálová.

Čtvrtý ročník sčítání ptáků na krmítkách uspořádá Česká společnost ornitologická 7. – 9. ledna 2022. Ptačí hodinka je dlouhodobý program občanské vědy České společnosti ornitologické, pomocí kterého chtějí ornitologové zjistit více o chování ptáků přezimujících v České republice. Program je určený pro širokou veřejnost a je vhodný pro každého, i bez předchozích zkušeností s ornitologií. Výsledky všech ročníků jsou k dispozici na webu <https://ptacihodinka.birdlife.cz/vysledky-ptaci-hodinky/>

Tisková zpráva ČSO

Pomozte s mapováním losa evropského

Kolik losů žije na Šumavě? Kde se nejčastěji pohybují? Přicházejí na Šumavu další? Na tyto a další otázky spojené s největším savcem obývajícím nejen národní park a CHKO Šumava, by měl odpovědět právě probíhající monitoring. Do něj může přispět každý, kdo losa, nebo jeho stopy zaznamenal, a to nejen na Šumavě.

Šumavské lesy a mokřady obývá největší volně žijící kopytník České republiky, los evropský už od sedmdesátých let 20. století. Jednalo se o návrat po skoro 400 letech, kdy byl u nás vyhuben. Los evropský je samotář, který má rád

klid. V současné době je u nás silně ohroženým druhem, který je chráněn zákonem. Tím hlavním místem výskytu, kromě Jindřichohradecka je oblast Lipenska, kde se ještě po roce 2000 odhadovala velikost populace okolo 15 kusů.

„*V roce 2017 však došlo na Lipensku ke třem dopravním nehodám, při kterých zahynuli tři losi. Předpokládáme, že tato smutná bilance má nepříznivý vliv na zdejší losí populaci, a proto jsme se s kolegy zaměřili na ověření aktuální početnosti losů na obou březích vodní nádrže Lipno až po hranice s Rakouskem,*“ zdůvodňuje monitoring zaměřený na losa evropského vedoucí zoologického oddělení Správy NP Šumava Jan Mokrý.

Detailní monitoring, který probíhá ve spolupráci s lesníky Lesů ČR, konkrétně Lesní správy Vyšší Brod, odstartoval loni na podzim. V jeho rámci se zjišťují pobytové známky výskytu, jako jsou stopy, trus nebo okusy na dřevinách, případně i přímá pozorování.

„Mapování losů je téměř detektivní práce. Přesto, že los evropský měří i více než 2 metry, dá se ve volné přírodě jen velmi těžko zahlédnout. Součástí monitoringu jsou tak dlouhé hodiny strávené v terénu a také množství nachozených kilometrů. K nejdůležitějším, detektivní terminologií řečeno, „zajištěným důkazům,“ se řadí především trus. Ten následně putuje na analýzu DNA, díky které je možné identifikovat konkrétního jedince. Doufáme, že s pomocí shromážděných časoprostorových údajů o výskytu a analýzy trusu budeme schopni posoudit aktuální velikost populace a určit místa trvalejšího výskytu losů v krajině,“ představuje podrobnosti monitoringu jeho hlavní koordinátor Vladimír Dvořák ze Správy NP Šumava.

Souběžně s tím jsou shromažďována pozorování od lesníků, myslivců nebo turistů i z jiných oblastí, než je Lipensko.

„A v této souvislosti prosíme veřejnost o spolupráci. Pomůžou nám jakékoli informace o pozorování losů nebo nalezení jejich pobytových znaků, jako jsou stopy, trus, nebo specifické okusy, případně přímá pozorování za posledních pět let. Zajímají nás přesuny těchto zvířat na větší vzdálenosti, než je jen oblast Šumavy, proto uvítáme pozorování losů z celých jižních a západních Čech,“ říká Vladimír Dvořák.

Případná pozorování nebo informace o nalezení pobytových znaků posílejte na e-mail: los@npsumava.cz. Každý záznam by měl, pokud možno, obsahovat údaje o druhu nálezu (přímé pozorování, stopy, trus, fotka z fotopasti atd.), datum, čas a místo nálezu či pozorování. V ideálním případě je dobré zaslat také fotografie nebo videa.

„Jsme přesvědčeni, že někteří lidé měli to štěstí, že losa ve volné přírodě viděli, možná si ho i natočili nebo pořídili fotografii. A to vše by nám v podrobném monitoringu pomohlo,“ apeluje Jan Mokrý.

Podrobné informace o losech naleznete zde: <https://www.npsumava.cz/priroda/vyznamne-druhy/los-evropsky/>

Tisková zpráva Správy NP Šumava

Vlčích teritorií meziročně přibylo, do Česka jich zasahuje dvaadvacet

Podle unikátního terénního monitoringu šelem na celém území ČR se u nás v roce 2020 nacházelo alespoň částečně dvaadvacet vlčích teritorií. Devatenáct z nich v pohraničních oblastech, některá na naše území zasahovala jen nepatrně. Ve čtrnácti případech se jednalo o smečky, které v našich podmínkách čítají obvykle 4–6 jedinců. Oproti roku 2019 se počet teritorií zvýšil o čtyři, počet smeček o jednu.

Mapa vychází z prokázaných případů rozmnožování vlka, doložených fotopastmi nebo genetickou analýzou, případně z opakovaných věrohodných nálezů stopních drah a trusu, z nichž bylo možné přítomnost teritoria potvrdit. V mapě nejsou zahrnuty údaje o nahodilém pozorování samostatných vlků, jejichž dočasný výskyt nelze vzhledem k vysoké mobilitě druhu vyloučit na většině území ČR. I tato data je potřebné vyhodnocovat, pro stanovení počtu osídlených teritorií však nejsou relevantní. Údaje se vztahují k takzvanému vlčímu roku 2019/2020, což zahrnuje období od května 2019 do konce dubna 2020, které lépe odpovídá rozmnožovacímu cyklu vlků než kalendářní rok: vlčata se totiž většinou rodí v dubnu.

Nejčastěji se do ČR dostávají vlci ze severu - ze středoevropské nížinné populace, jejíž centrum je v západním Polsku a v Německu. Minimálně jedna telemetricky označená vlčice k nám však přišla z Rakouska, kdy cestou do Doupovských hor urazila minimálně 430 km. Na Moravu a do Slezska se zatím šíří vlci ze slovenských a polských Karpat. Podrobnější informace k jednotlivým smečkám jsou k dispozici na www.mapa.selmy.cz, podrobnosti k česko-saskému pohraničí je možno nalézt na stránkách projektu OWAD.

„Kdo by si před deseti lety vsadil, že do Česka bude v roce 2020 zasahovat přes dvacet vlčích teritorií a že tyto šelmy budou druhým rokem vychovávat mláďata 80 kilometrů od Amsterdamu? Vlci prokázali obdivuhodnou přizpůsobivost k životu v kulturní krajině střední i západní Evropy. Soužití s divokými šelmami je stále výzvou pro skloubení zájmů ochrany přírody a zemědělství,“ komentuje situaci Miroslav Kutal z Hnutí DUHA.

„Genetická data pomohla odhalit v České republice další setkávání dříve izolovaných vlčích populací, stejně tak jako přesuny vlků přes hranice se sousedními státy. Přesto je genetická variabilita tohoto druhu u nás stále nižší než např. na sousedním Slovensku. Je proto důležité zachovat průchodnost krajiny, zajišťující příliv nových genů. V minulém roce se opět neprokázal žádný případ hybridizace se psem. Je pozitivní, že i přes dokumentované případy mortality vlivem dopravy a pytláctví se vlkům daří nacházet partnery výhradně v rámci svého druhu,“ říká Pavel Hulva z PŘF UK.

„Letošní výsledky jednoznačně potvrzují trend v osidlování severních pohraničních hor, kde je jasný vliv populace, která vznikla na pomezí Polska a Německa. To, že je střední Evropa křižovatkou, potvrzuje i několik dálkových přesunů vlků. V Krušných horách se objevil vlk, který byl poprvé zachycen u Hamburku, u Norimberka byl přejet mladý vlk z Krušnohorská atd. Velmi zajímavým záznamem je také přesun mladé vlčice z Horního Rakouska do Doupovských hor, kde patrně založila pár. Díky tomu, že prošla střední Evropou s telemetrickým obojkem, zanechala za sebou vědecky i ochranářsky významnou stopu - velmi dobře víme kdy, kudy přesně prošla a jakým místům se vyhnula. Dokumentuje to také, že vlci jsou schopni se i v naší silně fragmentované krajině přesouvat rychle a na velké vzdálenosti,“ doplňuje Aleš Vorel z ČZU v Praze.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno a kráceno)

Vědci potvrdili výskyt kočky divoké na Dobříšsku, pomohla informace od veřejnosti

Poprvé po zhruba sto letech se podařilo zdokumentovat výskyt kočky divoké na Dobříšsku. Mrtvé zvíře našli místní obyvatelé na cestě u Nového Knína a přes email stopy@selmy.cz na něj upozornili Hnutí DUHA Olomouc. Že se skutečně jedná o samce kočky divoké, potvrdila genetická analýza, kterou provedl Ústav biologie obratlovců AV ČR. Česká republika má z hlediska současného areálu rozšíření kočky divoké ve střední Evropě strategickou polohu. Na hranicích s Německem žije menší populace, která byla na bavorské straně podpořena v 80. a 90. letech reintrodukcí, tzn. vypuštěním nových jedinců zpět do přírody. Z východu mohou do Česka přicházet kočky z karpatské populace.

Podle genetické analýzy patřil samec nalezený u Nového Knína k bavorské populaci koček divokých. „Dobříšsko představuje oblast, která není přímo napojena na pohraničí a na areál výskytu v sousedních státech, což by mohlo být důkazem, že nejde jen o ojedinělý výskyt jedince, který se k nám zatoulal z Německa,“ uvádí zooložka Jarmila Krojerová z Ústavu biologie obratlovců AV ČR. To potvrdili i nálezi uhynulého zvířete: podobně vyhlížející sraženou kočku zde našli již loni v květnu.

Podle existujících záznamů byla kočka divoká na Dobříšsku běžně lovena ještě v polovině 18. století. Zastřelenou kočku divokou zmiňují zdejší archivy naposledy v roce 1914, jednalo se ale o jedince vypuštěného z lidského chovu. Od té doby byla v této oblasti až doteď považována za vyhubenou.

Kočka divoká je skrytě žijící druh, který může snadno unikat pozornosti. Hlášení veřejnosti pomáhá vědcům zdokumentovat výskyt šelmy i na územích, kde podrobnější monitoring neprobíhá. „O výskytu kočky

divoké u nás víme díky záznamům z fotopastí, používaným k monitoringu velkých šelem, zejména rysa ostrovida. Ty prokázaly její pohyb na česko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat a Javorníků, ale také na Šumavě nebo v Doupovských horách. Nález na Dobříšsku potvrzuje naše domněnky, že kočka divoká se na území Čech a Moravy po delším období vrací a nachází zde vhodný biotop,“ říká zoolog Martin Duľa z Hnutí DUHA Olomouc a Ústavu ekologie lesa Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně.

Poznávací znaky, kterými se liší kočka divoká od kočky domácí, jsou známé. Přesné určení ovšem komplikuje možný výskyt hybridů mezi oběma druhy. „Oba druhy se mohou bez problémů vzájemně křížit a mít plodné potomstvo. Určení těchto hybridních jedinců dle vzhledu je obtížné i pro zkušené odborníky. Pomůže pouze správně provedená analýza DNA,“ vysvětluje Jarmila Krojerová, která se genetickým analýzám u obou našich kočkovitých šelem, kočky divoké a rysa ostrovida, dlouhodobě věnuje.

Projekt „Hledáme kočku, pozor, divokou!“ je společný projekt Ústavu biologie obratlovců AV ČR, Národní zoologické zahrady Bojnice a Hnutí DUHA Olomouc. Projekt je finančně podpořen z programu přeshraniční spolupráce Interreg V-A SK-CZ 2014-2020. Zaměřuje se na výskyt kočky divoké především na československém pomezí, zoologové ale sbírají informace o výskytu této vzácné šelmy i z jiných částí České republiky.

„Navzdory intenzivnímu monitoringu jsou informace od veřejnosti v mnoha ohledech důležité, proto prosíme o sdělení pozorování kočky divoké, nálezu jejích stop nebo mrtvého zvířete, které vykazuje typické znaky této šelmy. Veřejnost se tak může přímo zapojit do monitoringu chráněného a vzácného druhu živočicha,“ dodává Martin Duľa.

Informovat vědce mohou lidé prostřednictvím nálezového formuláře na webových stránkách projektu www.kockadivoka.cz, emailem na stopy@selmy.cz nebo se přímo ozvat koordinátorům projektu.

Uhynulé tělo připomínající kočku divokou našel na cestě u Nového Knína Josef Růžička s manželkou. Na nález upozornili prostřednictvím e-mailu na stopy@selmy.cz Hnutí DUHA Olomouc, které po předběžném určení požádalo o pomoc Agenturu ochrany přírody a krajiny. Ta zajistila převoz zvířete na další analýzu do Brna.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Extravagantní korýši

Některé učebnice ještě stále tvrdí, že mořský hmyz neexistuje. Jiné opatrně připouštějí, že některé druhy pronikly do přílivové zóny nebo mangrovových porostů. Ve skutečnosti ale známe hmyz, který žije na širém moři. Jde o pět známých druhů ploštic bruslařek z rodu *Halobates*, nazývaných v angličtině přiléhavě „sea skaters“.

Absence hmyzu v moři vědce dlouhá léta doslova fascinuje. S trochou nadsázky můžeme tvrdit, že existuje více

teorií o tom, proč hmyz v oceánu (téměř) nežije, než druhů hmyzu, jež tam skutečně žijí. Takže je jasné, že při délce opravníku se jim podrobněji věnovat nebudeme.

Nebo můžeme vzít v úvahu názor mnoha systematiků, že hmyz je spíše podskupinou korýšů, z nichž se patrně vyvinul, a korýšů plave v mořích přešel. A hmyz jsou tedy trošičku extravagantní korýši, kteří se trhli a spolu se stínkami a svinkami vylezli z vody ven.

Jiří Řehounek

PS: Pro ty, koho by téma zajímalo více do hloubky, doporučuji stručné shrnutí od kolegy Tomáše Ditricha – <https://www.osel.cz/3426-proc-je-tak-malo-morskeho-hmyzu.html>.

Zpomalme na silnicích. Zachráníme stromy i lidské životy

Tragickým koncům na silnicích se dá předejít jinak než plošným kácením většinou zdravých stromů. Na vině je příliš riskantní jízda, proto je při průjezdu alejemi potřeba zpomalit. Pomůže také zviditelnit kmeny stromů a na některých místech ochrana svodidly. Zachráníme nejen stromy mizející z české krajiny, zabráníme i zbytečným ztrátám na lidských životech.

„Určitě se shodneme, že cesty by měly být bezpečné. Bezpečnosti ale dosáhneme především odpovědnou jízdou. Poučme se od Francie, Německa a dalších západních zemích, kde stromy kolem silnic nekácí a přesto se v nich jezdí bezpečně,” říká Marcela Klemensová z Arniky.

Nárazem do stromu loni přišlo o život 65 lidí ze 460 obětí dopravních nehod. Důvodem byla nepozornost, vysoká rychlost, nezvládnutí jízdy a vjetí do protisměru. Až na malé výkyvy se statistiky dlouhodobě nemění a každý rok zůstávají na podobné úrovni.

Pro snížení počtu nehod končící nárazem do stromu se nabízí hned několik opatření, které je potřeba velmi důrazně vymáhat. Konkrétně jde o snížení rychlosti při průjezdu alejemi, zákaz předjíždění, oddělení stromů svodidly na rizikových místech, zviditelnění kmenů reflexními prvky a v neposlední řadě zpřísnění pokut za nedodržování pravidel.

[Francouzský výzkum](#) okresních silnic před časem odhalil, že v okresech s desetkrát vyšší hustotou alejí bylo dokonce zaznamenáno třikrát nižší riziko nehodovosti. Zjistilo se, že aleje indikují zatáčky, křižovatky a vjezdy k aglomeracím mnohem lépe než dopravní značky. Zvyšují také možnost předvídat, kterým směrem silnice povede krajinou. A to nejen za běžných podmínek, ale i za deště a sněžení či v noci. Vyplynulo to z údajů francouzského Úřadu pro sledování bezpečnosti silničního provozu.

Mezi českými řidiči stále panuje přesvědčení, že stromy představují hrozbu. Proto se na místo důslednější prevence riskantní rychlé jízdy uvažuje pouze o plošném kácení stromů bez náhrady. Často to odnáší i zdravé porosty, které bezprostředně provoz neohrožují. Obětováním alejí však vznikají výrazné škody – od narušení tradičního vzhledu krajiny, zničení kulturního dědictví až po nevratné zhoršení životního prostředí.

V České republice mají údržbu komunikací včetně pravidelné kontroly a péče o stromy na starosti příslušné správy silnic. Ke kácení mohou přistoupit jen u nemocných dřevin nebo u těch, které svými kořeny zasahují do tělesa komunikace. Vždy ale až po vyhodnocení stavu stromu odborníkem a vždy s odpovídající náhradní výsadbou, které se správy nezřídka vyhýbají.

Ze [statistik](#) vyplývá, že kácení podél silnic převažuje a stromů ubývá. Tři vykácené stromy loni nahradily jen dvě sazenice a většinou se sázelo na jiných místech. Často se kácí bez náhradní výsadby, na území celé republiky stromů podél cest dlouhodobě ubývá a mizí tak levná a účinná ochrana před extrémními teplotami, suchem a prachem i naše historické dědictví. Stromy jsou součástí krajiny a měst, ve kterých žijeme.

Tisková zpráva Arniky

Než se pily do kmenů zařízou...

V zadání podmínek pro soutěžní návrhy revitalizace parku Dukelská v Českých Budějovicích bylo uvedeno, že ke kácení stromů ve stávajícím parku smí dojít jen ve výjimečném případě. Logicky a důvodně lze tedy odvodit, že zadání vycházelo z hodnocení stavu stromů v parku, které jestliže znělo „kácet jen ve výjimečném případě“ svědčilo o tom, že stromy jsou v dobrém vitálním stavu, nikoliv neperspektivní, staré a nebezpečné. Podmínky zadání nekácet se některé návrhy skutečně držely. Jestliže byl vybrán projekt, který pro svou realizaci nutně kácení vyvolává, pak lze opět logicky a důvodně dospět k závěru, že argumenty pro kácení stávajícího porostu se teprve musely vymyslet.

Skutečnost, že žijeme v době klimatických změn, velkou měrou zapříčiněnou lidskou činností, za kterou lidstvo nese odpovědnost, vědecká obec nezpochybňuje. Kolik moudrých článků, publikací, rozhovorů, konferencí, filmového zpracování, pořadů na téma stromy ve městě bylo natočeno, konáno, odprezentováno. Sami architekti mezi sebou vyzývají, aby ve své tvorbě nepodléhali zadáním založeným na neznalosti potřebnosti vzrostlých stromů v městské krajině a nenavrhovali a nedoporučovali k likvidaci stromy, které často do stavu své dospělosti právě dorostly, aby městu maximálně prospívaly. Teprve vzrostlý a úctyhodný strom je zajímavý pro ptactvo a drobné živočichy, kteří spolu s porostem, ve kterém žijí, vytvářejí vzácnou symbiózu.

Parky potřebují zahradníky, nikoliv stavebníky. Ne bagr, ale skutečně motyka, tedy zahradnické náčiní, zahradnický um a pravidelná péče je to pravé, co parky potřebují.

Kolem břehů řek se od nepaměti vysazují stromy, aby svými kořeny břehy zpevňovaly. Dle vyjádření odborníka dendrologa k parku Dukelská stávající vzrostlé stromy podél břehu svou protierozní a půdoochrannou funkci dokonale plní, což prokázaly povodně na přelomu století. Stromy ve stávajícím porostu parku uznávaný dendrolog vesměs hodnotil jako vitální, celý porost jako celek vykonávající funkci estetickou, biologickou, makroklimatickou, půdoochrannou.

Bez pravidelné péče arboristů a zahradníků se parky neobejdou. Bez stavebníků ano, neb odborníky jednoznačně dokládanou zkušeností je, že stavby stromům nesvědčí.

Naše argumentace vychází z vyjádření a stanovisek odborníků přírodovědných profesí, tj. dendrologů, arboristů, krajinářů, entomologů, klimatologů, zahradníků i architektů. Na citované argumenty bylo reagováno emotivně, ironicky, byly uváděny důvody, které proti argumentaci a stanoviskům odborníků na přírodu nebyly a nejsou přesvědčivé.

V jednom mají stoupenci kácení a přeměny parku v park pravdu. Samozřejmě, že lze s požehnáním dotčených orgánů státní správy vitální stromy pokácet. Avšak za jakou cenu? Jaký dopad bude mít přeměna parku v park na klima v dané lokalitě. Bude trvat celá desetiletí, než mladé stromky dorostou v úctyhodné stromy, které v současném parku jsou a stavební činností s předpokladem hraničícím s jistotou až tragicky utrpí.

Změnit uživatelsky profil ulic, aby se do něj vešly cesty cyklistů a zvýšil se komfort chodců právě s ohledem na existenci stromů v nich, se stále nedaří. Na parky si však troufáme. Stromy neprotestují,

označit je za neperspektivní a odsoudit je k pokácení dokáže obhájit každý i méně zdatný rétor, povolení pro nevratné zásahy v nich se nakonec celkem snadno získávají. Pro „revitalizaci“ parku Dukelská je příslovečný a trefný text k ilustraci Vladimíra Jiráňka: TY STROMY MUSÍ PRYČ, TADY SE BUDE ZAKLÁDAT PARK.“

„Revitalizace“ parku Dukelská je o našem společném svědomí. Svědomí těch, kdo podmínku „kácení jen ve výjimečném případě“ nedodrželi a kácení doporučují, jako i těch, kteří ochotně nebo jen mlčky (snad i útrpně) odstranění části porostu ve stávajícím parku tolerují. Z představy padlých stromů, pohybu stavebních strojů v křehkém prostředí parku, betonářských a asfaltovacích prací, rozpálených povrchů na obnažených a uzavřených plochách a odehnaného ptactva a živočichů, kteří ztratili svůj habitat, jde mráz po zádech.

Irena Šefčíková

Z ĎÁBLÍKOVA ARCHIVU

První číslo zpravodaje Ďáblík mohli naši členové a přátelé spatřit v říjnu 1999. Zpočátku vycházel jen čtyřikrát do roka, jak se sami můžete přesvědčit [na stránce](#), kde pro Vás máme všechny. Se začátkem vydávání již třetí stovky Ďáblíka jsme se rozhodli zabrousit do tohoto archivu a po dvaceti letech vytáhnout na světlo články představující, co nás tehdy těšilo i trápilo a představit Vám skrze jejich texty i naše bývalé kolegyně a kolegy. Někdy možná překvapí podobnosti dění s dneškem, či jak se některé záležitosti táhnou téměř přes celou lidskou generaci.

České elektrárny - nadbytek zdrojů

Česká elektroenergetika se potýká s problémem nadbytečných kapacit. Aby řešení tohoto problému nebylo tak úplně snadné, mají se uvádět do provozu další elektrárny nikterak zanedbatelného výkonu. Je nasnadě, že výběr řešení není složitý - buď se uvádění nových kapacit do provozu vzdáme, nebo jimi budeme vytěšňovat z trhu kapacity nekonkurenceschopné anebo se přebytků zbavíme vývozem či se pokusíme zvýšit spotřebu domácích.

Zcela v rozporu s trendy v zahraničí i s mnohdy vlastními deklaracemi o prioritě ochrany životního prostředí se postupuje doma - přebytky se vyvážejí a objevují se snahy zvýšit domácí spotřebu. Přitom negativního působení vývozu elektřiny zejména na životní prostředí si byly dobře vědomy i předchozí vlády již před deseti lety. V rámci opatření ke zlepšení životního prostředí environmentálně poškozených oblastí severozápadních Čech omezovaly čistý vývoz elektrické energie na 2 % celkové produkce. Usnesením č. 351 z 13. 5. 1992 vláda souhlasila s dodatečným vývozem elektřiny maximálně ve výši nezbytné pro splácení zahraničních úvěrů na financování ekologických akcí a to po realizaci opatření ke snížení emisí. Na své 30. schůzi dne 21. 7. 1993 sice souhlasila s tím, že toto omezení je třeba pojímat flexibilně, tedy s možností krátkodobé odchylky od stanovených 2 % celkové produkce, ale usnesením č. 403+P dala na zodpovědnost Ministerstvu průmyslu a obchodu, aby udělovalo licenci na čisté vývozy elektřiny

prostřednictvím odboru licenční správy MPO za účasti zástupce Ministerstva životního prostředí. Podotýkám, že toto usnesení (č. 403+P) na rozdíl od jiných týkajících se opatření ke zlepšení situace na severozápadě Čech zrušeno nebylo. Jaká je však praxe? Dnes se vyváží desetinásobek tehdy stanoveného limitu a není mi ani známo, že by zástupce MŽP byl účasten dojednávání licencí na čistý vývoz elektřiny.

Podporu spotřeby elektřiny lze dokladovat příkladem Pražské energetiky, a.s. Tato společnost nabízí svým zákazníkům, kteří využívají elektřinu zrovna tím nejkontroverznějším způsobem, tedy k přeměně na teplo, výhodnější podmínky pro její odběr. V srpnu a září lze odebírat elektřinu v nízkém tarifu denně o dvě hodiny déle, než stanoví celostátně platný cenový výměr. Zákazníkům se samozřejmě ponechává velkorysá možnost volby. Pokud nemají zájem odebírat levnou elektřinu déle, mohou nabídku telefonicky odmítnout.☒

Z environmentálního hlediska je na celém domácím přístupu k řešení nadbytku kapacit k výrobě elektřiny podstatné především to, že do cen nejsou zahrnuty externality výroby elektřiny. Pokud by tomu tak bylo, problém by byl z větší části vyřešen, neboť v takovém případě by cena byla skutečně jediným nositelem relevantní informace o skutečné hodnotě zboží a transakce. Prakticky všechny dostupné studie zabývající se externalitami výroby elektrické energie dospěly k závěru, že skutečná cena po zahrnutí externalit, leží někde těsně za hranicí 200 % dnešní výrobní ceny této energie. Ale protože externality do cen zahrnuty zatím nejsou, platíme za poškozené životní prostředí všichni. Ti, kteří nevyužívají nabídek podporujících spotřebu elektřiny, i ti, kteří nemají vůbec žádný užitek z vyvezené elektřiny.

Dalibor Stráský, vyšlo v prosinci 2000 v Ďáblíku č. 6

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Pískovna u Dračice (lat: 49.3192, lon: 14.9331)

Romantická pískovna s náznaky písečných dun, skalními výchozy i mělkými tůněmi nabízí jedinečnou příležitost pro pozorování zajímavých organismů.

Přitom chybělo málo a pískovna se nestala přírodní památkou, ale obyčejnou pastvinou. Je totiž součástí těžebního prostoru, který měl být zavezen stavebním odpadem a rekultivován na bezcenný borový les. Naštěstí došlo k přehodnocení rekultivačního plánu a výsledkem je jedinečné chráněné území. Na písčitéch plochách rostou suché trávníky s typickou trávou paličkovcem šedavým. Na nich můžeme pozorovat

pískomilné živočichy, třeba vzácnou sarančí blankytnou, která za letu odhaluje blankytně modrý pár křídel.

Pískovna u Dračice se stala útočištěm i pro další druhy písečných přesypů a podobných stanovišť, například pro brouky, samotářské včely, mravkolvy. Na jaře pískovnu rozezvučí koncert cvrčků polních, což v dnešní krajině rozhodně není obvyklé. Místo představuje také významnou ornitologickou lokalitou, zalétají se zajímavé a vzácné druhy ptáků, třeba atraktivní dudek chocholatý.

V tůních na dně pískovny se rozmnožují obojživelníci včetně ropuchy krátkonohé, naší nejhroženější žáby. Pískovny dnes pro tuto kriticky ohroženou žabu představují více než polovinu lokalit v České republice. Pro svůj život totiž potřebuje tůně i suché plochy nezarostlé vegetací, které jsou v krajině stále vzácnější. Dále tu můžete pozorovat rosničku zelenou, blatnici skvrnitou, čolka velkého.

Péče o tuto pozoruhodnou pískovnu zahrnuje obnovu tůní a především údržbu ploch volného písku, který vyžadují zdejší ohrožené druhy. O přírodních zajímavostech pískovny se můžete dočíst na informační tabuli u vstupu a také na webu Cally: <http://www.calla.cz/piskovny/praxe-dacice.php> . Nezapomeňte dětem přibalit hračky na písek.

Časová náročnost: 2 hodiny

Povaha terénu: Pohyb v pískovně je fyzicky nenáročný.

Dostupnost: Na lokalitu se dostanete autem, které je možné zaparkovat na plácku u silnice před označením Chráněné území. Odtud je již vidět informační tabule na lokalitě. Pro kočárky a vozíky je přístup na lokalitu vhodný z bodu cca 50 metrů od parkování, kam dojdete po silnici směr Rapšach a na křižovatce u stromu se dáte doprava na polní cestu vedoucí k tabuli.

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde: <http://www.enviroskop.cz/?piskovna-u-dracice>

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Jihočeský kraj

Projekt Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

POZVÁNKY NA AKCE

Zelené úterky

Calla vás srdečně zve na on-line besedu

Rybníky nejsou jen pro kapry

**s entomologem Vojtěchem Kolářem
z Biologického centra AV ČR a Přírodovědecké
fakulty JU**

**Jihočeské rybníky pohledem entomologa. K čemu slouží
hromádky hnoje v rybnících? Potřebujeme je vůbec? Žije v našich
rybnících ještě něco jiného než kapři? Co na dnešní hospodaření
říká náš nejohroženější potápník? A co Jakub Krčín?**

V úterý 16. března 2021 od 17:30 hod.

Prostřednictvím aplikace Zoom (bude upřesněno)

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice

tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

Příště: 20. 4. - Půda v souvislostech s Miloslavem Devetterem

☼ Odkaz k praktickým informacím určený účastníkům webináře naleznete na internetových stránkách Cally v sekci Novinek u Pozvánky na První zelený úterek roku 2021 (z 14. 1. 2021). Odkaz zde: <http://www.calla.cz/>

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 11. března 2021 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru **Ďáblíka**, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!